

Европейски икономически и социален комитет

INT/410
Кризата, образованието
и пазарът на труда

Брюксел, 25 май 2011 г.

ПРОЕКТОСТАНОВИЩЕ

на
специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“
относно
„Кризата, образованието и пазарът на труда“
(становище по собствена инициатива)

Докладчик: г-н **Mário Soares**

До членовете
на специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“

NB: Настоящият документ ще бъде разгледан на заседанието **на 27 юни 2011 г. от 10,00 ч.**
Предвид необходимото време за превод, измененията трябва да бъдат изпратени в
писмен вид на секретариата на специализираната секция **най-късно до 10,00 ч. на**
22 юни 2011 г.

- по електронна поща: (int@eesc.europa.eu) или
- по факс: (+32 2 546 97 62).

Документът е изпратен за превод на 29 април 2011 г.

Администратор: г-жа Maria Judite Berkemeier

Проучвателна група:
„Кризата, образованието и
пазарът на труда“

Председател: г-н Pîrvulescu (RO – III гр.)

Докладчик: г-н Soares (PT – II гр.) (по член 62 – Trindade)

Членове: г-н Burns (GB – I гр.) (по член 62 – Sharma)
г-н Дулевски (BG – III гр.)
г-жа González de Txabarrí Etxai (ES – II гр.)
г-н Jasinski (PL – II гр.)
г-н Manoliu (RO - I) (по член 62 – Bontea)
г-н Páleník (SK – III гр.)
г-жа Pichenot (FR – III гр.)
г-н Rodríguez García-Caro (ES – I гр.)
г-жа Schweng (AT – I гр.)
г-н Zorko (SI – II гр.)

Експерт:

г-жа Marta Scarpato (за докладчика)

На 20 януари 2011 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Кризата, образованието и пазарът на труда“.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на

На ...-ата си пленарна сесия, проведена на ... и ... (заседание от ...), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с ... гласа „за“, ... гласа „против“ и ... гласа „въздържал се“.

*

* *

1. **Препоръки**

Държавите-членки се призовават:

- да не допускат мерките за преодоляване на икономическата криза и кризата с държавния дълг да поставят под въпрос публичните инвестиции в образованието и обучението;
- да обръщат специално внимание на публичните инвестиции в образованието, научните изследвания и професионалното обучение, когато оценяват своите бюджетни цели в средносрочен план, така че да осигуряват последователност и по-големи инвестиции в тези сектори;
- да наблягат на подобряването на обучението по майчин език и на преподаването на дисциплините НТИМ (наука, технологии, инженерство и математика);
- да подобряват ранното учебно и професионално ориентиране, като отчитат нуждите на пазара на труда;
- да стимулират предприемаческия дух на всички образователни равнища;
- да дават тласък на правилното прилагане на Европейската квалификационна рамка и на развитието на националните квалификационни системи;
- да създават допълнителни възможности за обучение за младите хора, които прекъсват ученето, и за нискоквалифицираните работници;
- да зачитат правото на отделните хора да получават качествено и сертифицирано обучение в професионална среда, независимо от равнището на тяхната квалификация и типа договор;

- да развият признаването, валидирането и сертифицирането на уменията, придобити в различни образователни среди (официални и неофициални), както и в процеса на упражняване на професионална дейност;
- да използват европейските фондове, по-специално Европейския социален фонд, за подпомагане на образованието и обучението;
- да подкрепят програмите за интегриране на пазара на труда и да насърчават предприятията да използват такива инструменти за създаване на стабилни работни места;
- да възвърнат престижа на преподавателската професия, като насърчават уважението към образователната дейност и непрекъснатото обучение на преподавателите и като подобряват техните условия на труд и заплащане.

2. Въведение

- 2.1 Започналата през 2008 г. финансова криза предизвика най-острата икономическа криза след 30-те години на миналия век и най-големия спад на световния БВП след Втората световна война. В резултат на това днес в Европа сме свидетели на дълбока икономическа и социална криза, свързана със закриване на хиляди предприятия, най-вече МСП, увеличаване на безработицата, намаляване на заплатите, оръзване на бюджета на системите за социална защита, увеличаване на данъците върху потреблението и на цените на стоките от първа необходимост, задълбочаване на бедността и социалното изключване.
- 2.2 Анализът на причините за кризата не е предмет на настоящото становище – с него се цели да се подчертаят отрицателните аспекти, които тя предизвика и продължава да предизвиква в социалната тъкан, и да се посочат някои стратегии, необходими с оглед на намаляването на нейното въздействие и преодоляването на нейните последици.
- 2.3 В становището ще бъде разгледано значението на образованието и обучението като основни инструменти за борба с кризата, връзките между образование/обучение и света на труда, интеграцията на младите хора на пазара на труда, нуждите и отговорността на предприятията във връзка с обучението на техните работници и насърчаването на достойни и качествени работни места.
- 2.4 От друга страна, в настоящото становище се изразява също и мнението, че запазването на европейския социален модел изисква от цялото общество да направи колективно усилие, като проявява творчество и разбиране за солидарност.

3. Общи бележки

3.1 С оглед на анализа на тази проблематика четири неотдавнашни инициативи на Европейската комисия са от особено значение:

- „Програма за нови умения и работни места: европейският принос за постигане на пълна заетост“¹, в която, с цел постигане през 2020 г. на равнище на заетост от 75% сред лицата на възраст между 20 и 64 години, се определят следните приоритети: по-оперативни пазари на труда, по-квалифицирана работна ръка, по-качествени работни места и условия на труд, по-решителни политики за насърчаване на създаването на работни места и на търсенето на работна ръка²;
- инициативата „Младежта в движение“³, с която се цели да се разгърне потенциалът на младите хора с цел постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европейския съюз⁴;
- съобщението относно „Справяне с преждевременното напускане на училище: ключов принос към стратегията „Европа 2020“⁵, в което се прави анализ на въздействието на напускането на училище върху хората, обществото и икономиката, излагат се накратко причините за това явление и се описват настоящите и бъдещите мерки на европейско равнище;
- Европейската квалификационна рамка, чиято цел е да насърчава сравнението между националните образователни системи, като дава възможност за по-голяма мобилност по време на обучението и признаването на европейско равнище на знанията, уменията и способностите.

Във всички тези документи се призовава за по-тясно сътрудничество между секторите на образованието и обучението и пазара на труда – в съответствие с една споделяна от ЕИСК гледна точка.

3.1.1 Комитетът отбелязва също, че през 2012 г. Комисията предвижда да постави началото на „Панорамата на уменията в ЕС“, с която се цели да се осигури по-голяма прозрачност както за кандидатите за работа и за работниците, така и за предприятията и/или публичните администрации. Тази „панорама“ ще бъде достъпна по Интернет и ще съдържа актуализирани прогнози за предлагането и търсенето на умения до 2020 г. благодарение на работата в мрежа на националните органи, прогнозиращи развитието на пазара на труда.

1 COM(2010) 682 окончателен.

2 Вж. становище на ЕИСК относно „Нови умения за нови работни места“, ОВ С 128, 18.5.2010 г., стр. 74.

3 COM(2010) 477 окончателен.

4 Във връзка с това вж. становището на ЕИСК относно „Младежта в движение“, което все още не е публикувано в ОВ.

5 COM(2011) 18 окончателен.

3.1.2 Значението на европейските секторни съвети като форум, чрез който социалните партньори могат да участват в анализа на уменията на работниците и нуждите на пазара на труда, трябва да бъде подчертано и като средство за ускоряване на обмена на информацията и добрите практики, предоставени от съветите или обсерваториите на всяка страна⁶.

3.2 Кризата и пазарът на труда

3.2.1 Финансовата и икономическа криза оказва катастрофално въздействие върху пазара на труда. По данни на МОТ през 2010 г. безработните в света са били 250 милиона, като през същата година равнището на безработица се е повишило от 5,7% на 6,2%. Освен това в много страни безработицата е съпроводена от понижаване на качеството на заетостта и по-голяма несигурност на работните места.

3.2.2 По данни на Евростат през януари 2011 г. общото равнище на безработица е било 9,9% в еврозоната и 9,5% в ЕС-27, като броят на безработните е достигнал 15,775 милиона души в еврозоната и 23,048 милиона в ЕС-27, от които почти 5 милиона са трайно безработни.

3.2.3 През периода от края на 2008 г. до февруари 2011 г. равнището на безработица в ЕС-27 се увеличи от 7,7% на 9,5% (безработицата сред мъжете нарасна от 6% до 9,5%, сред жените – от 7,5% на 9,6%, сред младежите – от 19,7% на 20,4%).

3.2.4 Тези цифри обаче не показват значителните разлики между държавите-членки (от 4,3% в Нидерландия до 20,5% в Испания) и дават малко информация за някои силно засегнати групи (имигрантите и по-възрастните работници).

3.2.5 Безработицата сред младите хора във възрастовата група 15-25 години достигна 20,4%, като само в периода между първото четиримесечие на 2008 г. и първото тримесечие на 2009 г. се увеличи с 4 пункта. Освен това трайната безработица в тази възрастова група се увеличи с почти 30% от пролетта на 2008 г., като броят на трайно безработните млади хора достигна 1,2 милиона при общ брой на трайно безработните 5,2 милиона.

3.2.6 При работниците с ниски заплати (които като цяло са и с по-ниска квалификация) рискът от безработица е от два до три пъти по-голям отколкото при работниците с по-високи заплати.

3.2.7 И тази ситуация засяга най-вече младите хора, тъй като рискът да получават ниска заплата е два пъти по-висок при младите хора (въпреки че те като цяло са по-квалифицирани) отколкото при работниците на средна възраст.

⁶

Вж. становището на ЕИСК относно „Съответствие между уменията и променящите се нужди на индустрията и услугите — принос на евентуално създаване на европейско равнище на секторни съвети по заетостта и уменията“ (ОВ С 347, 18.12.2010 г., стр.1).

3.2.8 Според Евростат⁷ през 2007 г., още преди да започне кризата, 79 милиона граждани са били изложени на риск от бедност, а 32 милиона са били бедни. Въпреки че работещите са изложени на риск от бедност в по-малка степен, най-малко 17,5 милиона трудещи се са „работещи бедни“⁸.

3.2.9 Нарастването на несигурността е характерна черта на новите работни места и засяга най-вече младите хора. Това има редица последствия както за тях самите, така и за обществото (късно напускане на дома на родителите, зависимост от родителите, отлагане на решенията за брак и майчинство)⁹. Следва да се отбележи, че несигурността на работното място не е синоним на временните трудови договори, а на злоупотребата с тях в случаите, когато съществува призната постоянна необходимост от извършване на дадена работа.

3.2.10 Според ЕИСК основните проблеми и предизвикателства са следните:

- а) несъответствието между наблюдаваното понастоящем икономическо възстановяване, макар и с големи различия между държавите, и продължаващото влошаване на положението на пазара на труда, по-специално под формата на растеж без работни места. ЕИСК се присъединява към предупреждението на МОТ по този повод, което се съдържа в последния „Глобален доклад за трудовата заетост“¹⁰ и в заключенията от неотдавнашната среща „Диалог за растежа и заетостта в Европа“¹¹;
- б) социалните неравновесия, дължащи се на трудното положение на пазара на труда, по-специално на младите хора (въпреки че те са по-квалифицирани от предишните поколения) и на трайно безработните;
- в) демографската ситуация в Европа, по-специално застаряването на активното население, което може да задълбочи недостига на умения на пазара на труда;

7 „Statistics in Focus“ (46/2009).

8 Вж. становище на ЕИСК относно „Труд и бедност“, ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 52.

9 „Youth in Europe – A statistical portrait 2009“ („Младежта в Европа – статистически портрет 2009 г.).

10 „Глобален доклад за трудовата заетост“ (www.ilo.org).

11 „Диалог за растежа и заетостта в Европа“, 1-3 март 2011 г., Виена (www.ilo.org).

- г) все по-честите промени в естеството на заетостта. Според Европейския център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP) търсенето на висококвалифицирани лица може да се увеличи с 16 милиона до 2020 г., на лица със средна квалификация – с 3,5 милиона, докато търсенето на нискоквалифицирани лица може да спадне с 12 милиона. Недостигът на умения ще се засилва, по-специално в областите „НТИМ“ (наука, технологии, инженерство и математика), енергетика, информационни и комуникационни технологии, екологичен транспорт, околна среда и здравеопазване.

3.3 Кризата и образованието

- 3.3.1 Образованието е инструмент за лична реализация, за включване в производствената дейност, за социално сближаване и подобряване на условията на живот. Според Евростат при хората с по-високо образование очакваната продължителност на живота е по-голяма.
- 3.3.2 Ниското образование се свързва с бедност и социално изключване, което обяснява акцента върху гарантирането на достъп до публични услуги (по-специално образование и обучение) в политиките за включване.
- 3.3.3 В стратегията „Европа 2020“ се подкрепя идеята, че образованието в Европа трябва да се подобри – от предучилищната подготовка до тази във висшите учебни заведения, с цел повишаване на производителността и борба с неравенствата и бедността, като убеждението е, че Европа ще може да процъфтява само ако населението разполага с уменията, които му позволяват да допринася за една икономика, основана на знанията, и да се възползва от нея.
- 3.3.4 ЕИСК споделя загрижеността, изразена от Европейската комисия в „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, според която Европа изостава във възприемането на новите технологии, като се подчертава, че 30% от европейците никога не са ползвали Интернет и че разходите на ЕС за научноизследователска и развойна дейност в областта на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) представляват едва 40% от тези на САЩ.
- 3.3.5 ЕИСК констатира също така, че в сравнение със САЩ и Япония в Европа се наблюдава дефицит на иновации, на който трябва да се противодейства посредством увеличаване на броя на висококвалифицираните лица, на инвестициите на държавите и предприятията в научноизследователската и развойна дейност и осъществяването на по-добра връзка между науката, технологиите и производствените дейности. Освен това отбелязва, че терминът „иновация“ включва както организацията на работата, така и социалните иновации.

- 3.3.6 Двете големи цели на Комисията в областта на образованието с оглед на стратегията „Европа 2020“ са:
- а) намаляване на дела на учениците, които преждевременно напускат училище, до под 10%;
 - б) увеличаване до 40% на дела на хората на възраст 30-34 години, завършили университетско или равностойно на университетското образование.
- 3.3.7 ЕИСК споделя загрижеността на Комисията във връзка с преждевременното напускане на училище. Това е сложно явление със сериозни последици за качеството на работните места, към които младите хора могат да се стремят, и неговото ограничаване изисква твърд политически ангажимент.
- 3.3.8 Според Комисията през 2009 г. повече от 6 милиона млади хора (14,4% от младите хора във възрастовата група 18-24 години) са изоставили своето образование (училищно или под формата на професионално обучение), като са завършили само първия цикъл на средното образование или по-ниско ниво, а 17,4% от тях са завършили само начално образование¹². Това означава, че намаляването на преждевременното напускане на училище средно с 1 пункт всяка година ще създава потенциал от половин милион млади квалифицирани работници, които ще бъдат в състояние да започнат работа.
- 3.3.9 Друг важен аспект, който следва да се разгледа, е делът на учащите, които повтарят учебни години. По данни на проучването на PISA от 2009 г. в началното училище този дял е 11% в Ирландия, 21% в Испания и достига 22,4% в Нидерландия и Португалия. Тези тенденции се запазват и при по-ниската степен на средното образование – делът на повтарящите варира от 0,5% във Финландия до 31,9% в Испания.
- 3.3.10 Що се отнася до висшето образование и научните изследвания, по данни на Евростат за 2009 г. в Европа делът на лицата, получили дипломи за висше образование през тази година, е бил едва 32,3%. Бюджетните съкращения, които се извършват понастоящем в повечето държави¹³, ще изложат на още по-голям риск университетските изследвания и ще имат последици в голям брой сектори на икономиката и обществото (технически, медицински, социални и хуманитарни науки).

¹² „Le redoublement dans l'enseignement obligatoire en Europe: réglementations et statistiques“ („Повтарянето в рамките на задължителното образование в Европа: регламентиране и статистика“). Мрежата „ЕВРИДИКА“, януари 2011 г.

¹³ В Латвия след съкращаване с 48% през 2009 г. в университетите последва ново съкращаване с 18% през 2010 г., в Италия до 2013 г. са предвидени съкращения на бюджетите с 20%, в Гърция те бяха 30%, в Обединеното кралство до 2014-2015 г. ще бъдат от порядъка на 40%.

4. Специфични бележки: предложенията на ЕИСК

4.1 Укрепване на образованието по време на криза

- 4.1.1 По време на криза е важно да се напомня, че образованието е основно право на човека и обществено благо, което трябва да се гарантира на всички при равни условия и без каквато и да било дискриминация, като се отчитат аспектите, свързани с пола.
- 4.1.2 По време на криза инвестирането в образованието не трябва да се разглежда като проблем, а като решение, за да може излизането от кризата да се осъществи при най-добрите условия. Във връзка с това, за да се насърчат държавите-членки да инвестират повече и по-последователно в областта на образованието, те трябва да обръщат специално внимание на публичните инвестиции в образованието, научните изследвания и професионалното обучение, когато оценяват своите бюджетни цели в средносрочен план.
- 4.1.3 Също толкова важно е да се припомни, че образованието е колективна задача на цялото общество. Училището е специализирана институция, в която работят професионалисти и която не може и не бива да остава изолирана. То преди всичко трябва да взаимодейства със семействата, чиято роля е незаменима, но същевременно трябва да поддържа и постоянен диалог с общността и икономическите и социалните участници.
- 4.1.4 По-специално образованието трябва:
- а) да помага на учениците да филтрират информацията, която получават, и да се учат да използват тази информация, която им позволява да планират най-добре своето лично и професионално бъдеще;
 - б) да насърчава критичното мислене и да развива любознанието и предприемаческия дух, способен да поема инициативи и да решава проблеми. В този смисъл взаимодействието между училищата и предприятията може да бъде много полезно;
 - в) да изгражда реализъм у учениците, така че те да приемат усилията, които обучението изисква, и да признават неговата стойност. Важно е учениците да разберат, че ученето си заслужава и че културата не е нещо, което само се консумира, а трябва също така да се възприема и развива;
 - г) да дава солидна първоначална подготовка, по-специално в областта на майчиния език и математиката, както и на други знания и умения, необходими за добра интеграция на пазара на труда, като по този начин допринася за по-добра готовност за учене през целия живот;
 - д) накратко, става въпрос за формиране на свободни и солидарни граждани, които осъзнават своите права и задължения и са способни да се трудят достойно при най-добри условия.

- 4.1.5 Това изисква първоначалното и продължаващото обучение на преподавателите да бъде много по-различно от това, което се практикува в момента. Необходимо е обучение, което да мобилизира преподавателите и да им помага да възприемат нови педагогически подходи, съобразени с предизвикателствата, пред които са изправени (нови технологии, нови нужди на пазара на труда, среда с културно многообразие, все повече ученици от имигрантски произход и др.). Държавите-членки трябва да насърчават уважение към образователната дейност, да улесняват непрекъснатото обучение на преподавателите и да се стремят да подобряват техните условия на труд и заплащане.
- 4.1.6 Образованието трябва да обхваща всички етапи от живота, от предучилищното до висшето образование и образованието на възрастните, както и различни образователни среди – официална, неофициална и неформална. Държавите трябва да развиват образованието в съответствие с бъдещите икономически и социални предизвикателства: общества на знанието и икономики с висока производителност и ниски въглеродни емисии.
- 4.1.7 С оглед на това ЕИСК препоръчва на Европейския съюз:
- а) да изпълни ангажиментите, поети в рамките на инициативите „Младежта в движение“, „Програма за нови умения и работни места“ и Съобщението относно преждевременното напускане на училище;
 - б) да проучи възможността за използване на европейските фондове за постигане на целите в областта на образованието, обучението, научноизследователската и развойна дейност в ЕС;
 - в) да подкрепя програмите за интегриране на пазара на труда, като насърчава правителствата и предприятията да използват такива инструменти за създаване на стабилни работни места;

също така Комитетът препоръчва на държавите-членки:

- а) да вземат мерки, за да не се допусне преодоляването на икономическата криза и по-специално на кризата с държавния дълг да постави под въпрос публичните инвестиции в националните образователни и обучителни системи;
- б) да запазят (и по възможност да увеличат) инвестициите в научноизследователската и развойна дейност;
- в) да лансират и координират инициативи за подобряване на преподаването на дисциплините „НТИМ“ (наука, технологии, инженерство и математика);
- г) да предприемат мерки за възвръщане на съответния престиж на преподавателската професия и гарантиране на изпълнението на преподавателската мисия¹⁴;

14

Вж. становище на ЕИСК относно „Подобряване на качеството на подготовката на учителите“, ОВ С 151, 17.6.2008 г., стр. 41.

- д) да създават системи за училищно и професионално ориентиране с цел предоставяне на по-добра информация за основните умения, необходими за навлизане на пазара на труда, и за начините, по които те могат да се придобият;
- е) да разработват алтернативни програми за обучение на младите хора, които отпадат от училище или заемат работни места, изискващи ниска квалификация;
- ж) да разрешат проблема, свързан с повтарянето на учебни години, с помощта на инфраструктури за подкрепа на най-слабите ученици;
- з) да стимулират предприятията да развиват способността за приемане на професионалния опит на младите хора;
- и) да стимулират предприемаческия дух на всички образователни равнища.

4.1.8 ЕИСК разбира, че във времена на промени предприятията изискват от работниците специфични умения, поради което обучителните системи трябва да бъдат по-чувствителни към тези потребности и да се съобразяват с тях.

4.1.9 Системата на учене, която съвместява образованието с обучението и при която младите хора започват да работят, докато завършват образованието си, е дала положителни резултати в някои европейски страни и поради това следва да бъде анализирана.

4.1.10 ЕИСК съзнава, че образованието е отговорност на държавите-членки, но счита, че Европейският съюз може да ги подкрепи, като ги стимулира да изпълняват целите на ЕС, използвайки за тази цел отворения метод на координация.

4.2 **Изтъкване на ценността на обучението – от училището до работното място**

4.2.1 Извършваните понастоящем промени (засилване на международната конкуренция, научно-техническа революция, изменение на климата, бързо развитие на нововъзникващите икономики, застаряване на населението) изискват по-квалифицирана работна ръка с повече умения и квалификации.

4.2.2 Смяната на поколенията сама по себе си не е достатъчна, за да повиши равнището на квалификациите, предвид факта, че голям брой млади хора с високи умения заемат работни места, изискващи ниски квалификации. Освен това несъответствието между полученото образование и характера на извършваната работа може да доведе до обезценяване на уменията.

4.2.3 Според ЕИСК решението е в развитието на качествената заетост, поради което признава стойността на препоръчвания от МОТ „достоеен труд“.

4.2.4 За тази цел е важно да се инвестира в активни политики за заетост и професионално обучение с подкрепата на европейските фондове, по-специално на Европейския социален фонд.

4.2.5 Важно е също така да се разбира, че създаването на работни места зависи от динамиката на предприятията, а това изисква премахването на излишните административни тежести, свързани с икономическата дейност, най-вече при създаването на нови предприятия.

4.2.6 Във връзка с това ЕИСК препоръчва следните приоритетни инициативи:

4.2.6.1 Насърчаване на включването на младите хора на пазара на труда посредством:

- а) подобряване на системите за училищно и професионално ориентиране, като се предоставя по-точна информация за развитието и нуждите на пазара на труда, необходимите професионални умения и начините, по които те могат да се придобият;
- б) създаване на програми за включване в професионалния живот чрез стажове или обучение в работна среда;
- в) разработване на специални програми за обучение на младите хора, които отпадат от училище или заемат работни места, изискващи ниска квалификация;
- г) прекратяване на обвързването на типа договор (постоянен или не) с възрастта на работника, така че младите работници да не бъдат санкционирани само поради факта, че са млади.

4.2.6.2 Посрещане на предизвикателствата, свързани с ученето през целия живот чрез:

- а) гарантиране на всички на необходимите условия за учене през целия живот, което дава възможност за увеличаване на уменията и достъп до по-квалифицирани работни места, като по този начин се постига целта на стратегията „Европа 2020“ за „приобщаващ растеж“;
- б) подобряване на обучението (специализация и преквалификация) на всички работници на пазара на труда, чиито умения, придобити в учебния процес, са недостатъчни. При тези инициативи е важно да се отчитат възрастта, опитът и знанията на съответните работници;
- в) официално признание на индивидуалното право на качествено и сертифицирано обучение, при което за всички работници се определя годишен брой на часовете за обучение, независимо от равнището на квалификацията и типа на договора;

- г) застъпване за изготвянето в предприятията на планове за развитие на индивидуалните умения, които да се съставят съвместно от работниците и работодателите, като се отчитат условията в предприятията, по-специално МСП, в духа на споразумението между работниците и работодателите, сключено на европейско равнище;
- д) подкрепа на инициативите, насочени към по-добро признаване на неофициалното обучение, гарантиране на неговото качество и по-добро популяризиране на уменията, придобити извън официалната система (каквото е случаят с Европейския паспорт на уменията);
- е) установяване на тясна връзка между професионалното обучение и кариерата на работника, като се инвестира в признаването, валидирането и сертифицирането на уменията, придобити в процеса на упражняване на професионална дейност. И в двата случая държавите трябва да упражняват контрол върху качеството на услугите по оценяване и сертифициране;
- ж) полагане на усилия с цел обученията да бъдат насочени приоритетно към безработните;
- з) отчитане на факта, че публичните служби отговарят за изпълнението на по-активна роля в политиката за обучение на приоритетните групи, като работниците с по-ниски умения и квалификации или заемащи несигурни работни места, и най-уязвимите групи, като лицата с увреждания, по-възрастните безработни и имигрантите;
- и) отчитане на аспектите, свързани с пола на пазара на труда и премахване на неравенствата и дискриминацията, по-специално разликата в заплащането на мъжете и жените.

4.2.6.3 Подобряване на уменията и използване на потенциала на по-възрастните работници:

- а) ЕИСК подчертава големият риск, който представлява трайната безработица (загуба на доход и квалификация, както и социално изключване), поради което счита, че обществените бюра по труда трябва да играят по-активна роля в намирането на работни места за трайно безработните и да разработват активни политики за заетост и професионално обучение;
- б) както на равнището на ЕС, така и на равнището на държавите-членки социалният диалог в отделните сектори играе основна роля за разрешаване на проблемите, свързани с квалификациите, като вследствие на това се подчертава значението на секторните съвети за квалификациите в тази област;

- в) от тази гледна точка следва да се запазва и насърчава сключването на колективни трудови договори, тъй като както работниците, така и предприятията са заинтересовани от повишаване на квалификациите;
- г) в условията на криза би било обосновано да се разчита на Европейския социален фонд за финансиране на мерките за повишаване на квалификациите и на иновационните проекти за създаване на работни места;
- д) би било полезно също така да се създават условия, позволяващи на по-възрастните хора да избират продължаване на активния живот посредством подобряване на здравеопазването, приспособяване на работата към хората, изтъкване на престижа на труда и повишаване на квалификациите, като се отчитат принципите, определени в Препоръка 162 на МОТ¹⁵;
- е) във връзка с това е от значение по-специално да се използва потенциалът на възрастните работници да предават знания на работното място, като това може да бъде обсъдено от представителите на работниците и предприятията.

15

Препоръка 162 относно възрастните работници, 1980 г., МОТ (<http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R162>).